

ΒΕΛΓΙΟ

ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

01

Αττικός κύνθαρος
(περ. 490–480 π.Χ.).
Αγγειοπλαστική και
αγγειογραφία του Δούριδος.
Σύγκρουση Ηρακλή και
Αμαζόνων.

ΕΛΛΑΔΑ
ΕΚΤΟΣ
ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΕΣ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Στη διάρκεια του 19ου αιώνα εκπρόσωποι των Βασιλικών Μουσείων Τέχνης και Ιστορίας αλλά και συλλέκτες, αξιοποιώντας ένα δίκτυο επαφών κυρίως στη Ρώμη και το Παρίσι, προχώρησαν σε δωρεές και/ή αγοραπωλησίες αρχαιοτήτων εμπλουτίζοντας τη Συλλογή Αρχαιοτήτων των Βρυξελλών με τα πιο εντυπωσιακά της εκθέματα.

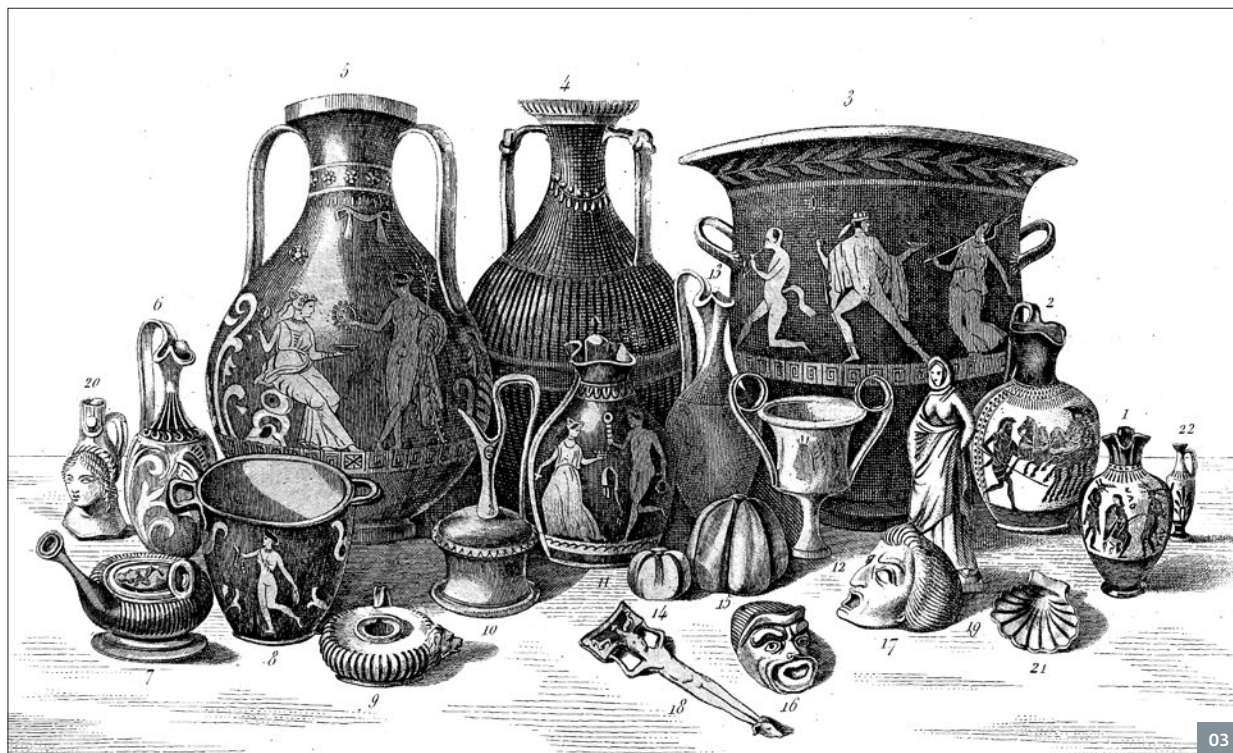
Ο Eugène Van Overloop έγινε διευθυντής του μουσείου το 1898 και το επόμενο έτος προσέλαβε τον Franz Cumont ως επιμελητή της Ελληνορωμαϊκής Συλλογής αποδίδοντάς της έτσι την επιστημονική της αξία. Σήμερα η Συλλογή μελετάται και προβάλλεται πλέον μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας.

NATACHA MASSAR

*Επιμελήτρια Αρχαίων Ελληνικών Συλλογών
Βασιλικά Μουσεία Τέχνης και Ιστορίας, Βρυξέλλες*

02

03

ΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΜΟΥΣΕΙΑ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ φιλοξενούν κάθε είδους αντικείμενα από όλο τον κόσμο. Δημιουργήθηκαν το 1835, πέντε μόλις χρόνια μετά την ίδρυση του κράτους του Βελγίου. Αρχικά στεγάστηκαν στο Porte de Hal, μία από τις πύλες των παλαιότερων τειχών της πόλης. Για το κοινό άνοιξαν το 1847. Εκείνη την εποχή, υπήρχαν λιγότερα από 50 αρχαιοελληνικά αγγεία στη συλλογή. Ο αρχικός χώρος, ωστόσο, σύντομα αποδείχθηκε πολύ μικρός και έτσι το 1899 ολόκληρη η συλλογή (με εξαίρεση τα όπλα και τις πανοπλίες) μεταφέρθηκε στο Palais du Cinquantenaire (εικ. 2), έναν μεγάλο εκθεσιακό χώρο ειδικά διαμορφωμένο για τον εορτασμό της πεντηκονταετούς επετείου από την ίδρυση του κράτους του Βελγίου. Το 1905, η Συλλογή Αρχαιοτήτων εκτέθηκε σε μια πρόσφατα ανακαινισμένη πτέρυγα του μουσείου, που ονομάστηκε «Περίπτερο Αρχαιοτήτων». Το 1946, ωστόσο, ολόκληρη η πτέρυγα των αρχαιοτήτων κάπκε ολοσχερώς. Η ανοικοδόμησή της ακολούθησε αργούς ρυθμούς και χρησιμοποιήθηκαν τα ίδια υλικά με εκείνα του υπόλοιπου μουσείου, αλλά σύμφωνα με τις τεχνοτροπίες της δεκαετίας του 1950. Η νέα έκθεση αρχαιοτήτων εγκαινιάστηκε το 1965.

Ο 19ος αιώνας

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου το μουσείο απέκτησε τα πιο εντυπωσιακά εκθέματά του. Η πρώτη αξιόλογη προσθήκη στη Συλλογή Αρχαιοτήτων πραγματοποιήθηκε το 1861 με την απόκτηση της συλλογής του Gustave Hagemans. Ο ίδιος είχε κληρονομήσει μια μεγάλη περιουσία την οποία χρησιμοποίησε για την αγορά αρχαιοτήτων. Έχοντας αποφασίσει ότι αυτά τα αντικείμενα «ανήκουν σε όλους και πρέπει να υπηρετήσουν την ανάπτυξη της γενικής γνώσης» πούλησε στο μουσείο τη συλλογή του, που αποτελούνταν από περίπου 1.500 αντικείμενα, και δώρισε επιπλέον 30. Στη συλλογή περιλαμβάνονταν περίπου 50 αγγεία (εικ. 3) και άλλα αντικείμενα της αρχαιότητας.

Το 1863 το μουσείο πραγματοποίησε μια εξαιρετική αγορά: 75 αγγεία από τη συλλογή Campana. Ο μαρκήσιος Giampietro Campana (1809–1880) είχε συγκεντρώσει μία από τις πιο αξιόλογες συλλογές τέχνης του α' μισού του 19ου αιώνα. Τραπεζίτης ο ίδιος, έγινε διευθυντής της θεσμικής εταιρείας ενεχυροδανεισμού Monte di Pietà στη Ρώμη. Όταν ήρθαν στο φως οι υπεξαίρέσεις που πραγματοποίησε, συνελήφθη και φυλακίστηκε το 1857. Η συλλογή του κατασχέθηκε από το παπικό κράτος και στη συνέχεια πωλήθηκε σταδιακά. Από το 1861 και εξής, τμήματα της συλλογής κατέληξαν στο Victoria and Albert Museum στο Λονδίνο και στο ρωσικό κράτος. Η υπόλοιπη συλλογή επρόκειτο να καταλήξει στη Γαλλία όπου, πράγματι, τα αντικείμενα από τη Συλλογή Campana συνιστούν τον πυρήνα της Συλλογής Ελληνικών, Ρωμαϊκών και Ετροuscoκικών Αρχαιοτήτων του Λούβρου. Στην πραγματικότητα, πολλά αντικείμενα παρέμειναν στη Ρώμη, όπου τα θαύμαζαν και τα αγόραζαν διάφοροι ιδιώτες και ιδρύματα. Ο Louis Brûls, Βέλγος ζωγράφος που ζούσε στη Ρώμη, ενημέρωσε τις βελγικές αρχές σχετικά με τη δυνατότητα αγοράς μέρους αυτής της πολύτιμης συλλογής. Η συμφωνία οριστικοποιήθηκε το 1863 και το μουσείο εξασφάλισε 75 αρχαιοελληνικά, κατωιταλιώτικα και ετροuscoκικά αγγεία, τα οποία επέλεξε ο Heinrich Brunn, γραμματέας του Γερμανικού Ινστιτούτου στη Ρώμη, ένα πρόσωπο που θα συναντήσουμε πάλι παρακάτω. Μεταξύ αυτών υπήρχαν δύο από τα πιο γνωστά αγγεία της Συλλογής του Βελγίου. Ο κώνθαρος του Δούριδος (εικ. 1) (περ. 490–480 π.Χ.), το αγαπημένο αντικείμενο του Campana, είναι ένα τελετουργικό αγγείο οينوποσίας διακοσμημένο με μια σκηνή σύγκρουσης Ηρακλή και Αμαζόνων. Ο Δούρις, από τους σπουδαιότερους αττικούς αγγειογράφους, επιδεικνύει εδώ την προτίμησή του στη λεπτομέρεια και τη δεξιοτεχνία του στην απόδοση αποχρώσεων. Αυτός ο κώνθαρος διακρίνεται όχι μόνο για το πολύ ασυνήθιστο σχήμα του αλλά και για το γεγονός ότι φέρει διπλή υπογραφή: ΔΟΡΙΣ ΕΓΡΑΦΣΕΝ ΔΟΡΙΣ ΕΠ[ΟΙΕΣΕΝ]. Αυτή η δι-

04

05

02

Το Palais du Cinquantenaire (Ανάκτορο Πεντηκονταετίας) το 1888.

03

G. Hagemans, *Un cabinet d'amateur. Céramique grecque et étrusque* (1856), πίν. IX.

04

Αττικός στάμνος (αγγείο για την ανάμειξη οίνου και νερού), αγγειογραφημένος από τον Σμίκρο (περ. 510–500 π.Χ.). Απεικόνιση σκηνής συμποσίου.

05

Στάμνος του Σμίκρου (πίσω όψη): δύο δούλοι αναμειγνύουν οίνο και νερό για τους συμποσιαστές.

06

07

08

09

10

πλή υπογραφή, μοναδική στα αγγεία που έχει αγγειογραφήσει ο Δούρις, καθώς και το σπάνιο σχήμα υποδηλώνουν ότι το αγγείο πρέπει να είχε ιδιαίτερη σημασία. Ο στάμνος, ένα αγγείο για την ανάμιξη και την έκχυση οίνου, υπογεγραμμένος από τον αγγειογράφο Σμίκρο (περ. 510–500 π.Χ.), είναι επίσης εξαιρετικός. Πρόκειται για ένα από τα αριστουργήματα του Σμίκρου: ο ίδιος ανήκε στην αποκαλούμενη σήμερα Ομάδα των Πρωτοπόρων της ερυθρόμορφης αγγειογραφίας, με κεντρικό πρόσωπο τον περίφημο αγγειογράφο Ευφρόνιο. Στη μία όψη φιλοτέχνησε μια συμποσιακή σκηνή με ωραίες λεπτομέρειες (εικ. 4), όπου οι άρρενες συμμετέχοντες πίνουν και απολαμβάνουν εδέσματα, μουσική και όμορφες γυναίκες. Στην άλλη όψη (εικ. 5), δύο δούλοι προετοιμάζουν τον οίνο, αναμειγνύοντάς τον με νερό σε ένα μεγάλο αγγείο ή δίνο τοποθετημένο πάνω σε υποστατό. Ο Σμίκρος όχι μόνο υπέγραψε το αγγείο αλλά και κατονόμασε όλους τους συμμετέχοντες στο συμπόσιο, δίνοντας το δικό του όνομα στην κεντρική μορφή. Πρόκειται για μία από τις αρχαιότερες αυτοπροσωπογραφίες στη ζωγραφική τέχνη.

Ο επόμενος σημαντικός συλλέκτης που θα συναντήσουμε είναι ένα πρόσωπο λιγότερο γνωστό αλλά αξιόλογο. Ο Émile de Meester de Ravestein (1812–1889) ήταν ένας Βέλγος διπλωμάτης, ο οποίος υπηρέτησε ως πρέσβης στην Αγία Έδρα από το 1846 ως το 1859. Κατά τη διάρκεια της πολυετούς παραμονής του στη Ρώμη ανήκε στον κύκλο των τακτικών μελών του Instituto di Corrispondenza Archeologica, που θα εξελισσόταν στο Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο. Ο ίδιος έγινε στενός φίλος του Γραμματέα του Ινστιτούτου, Heinrich Brunn, ο οποίος του πρότεινε πολλές από τις αγορές και με τον οποίο διατήρησε επαφή στο υπόλοιπο της ζωής του. Το 1874 δώρισε τη συλλογή των αρχαιοτήτων του, που περιλάμβανε περίπου 4.000 αντικείμενα, στο Μουσείο των Βρυξελλών. Σήμερα το σύνολο αυτό εξακολουθεί να συνιστά το ήμισυ της Συλλογής Αρχαιοτήτων του μουσείου. Ο Ravestein αγόραζε μόνο μικρά αντικείμενα που γνώριζε ότι μπορούσε να μεταφέρει αργότερα στην πατρίδα του. Μεταξύ των πιο γνωστών αντικειμένων της δωρεάς του είναι ένα σπάνιο δείγμα κορινθιακού αγγείου για φάρσες (trick vase), που χρονολογείται γύρω στο 550 π.Χ. (εικ. 6). Το συγκεκριμένο αντικείμενο, σε σχήμα αμφορέα, έχει ένα εσωτερικό τοίχωμα (εικ. 7) το οποίο μειώνει κατά πολύ τη χωρητικότητά του: ο συμποσιαστής που θα ήθελε να κάνει επίδειξη πίνοντας απευθείας από αυτό το αγγείο, παριστάνοντας πως δήθεν πίνει έναν ολόκληρο αμφορέα άκρατου οίνου, στην πραγματικότητα θα έπινε μόλις ένα κύπελλο!

Ένας αττικός αμφορέας του Ζωγράφου του Αντιμένη (περ. 510–500 π.Χ.), ενός από τους δεξιότεχνες της όψιμης μελανόμορφης αγγειογραφίας, αναπαριστάνει στη μία όψη (εικ. 9) τον Ηρακλή να παραδίδει στον Ευρυσθέα τον Ερυμάνθιο Κάπρο που έφερε από την Αρκαδία. Ο Ευρυσθέας τρομάζει τόσο πολύ από το φοβερό θηρίο ώστε σπεύδει να κρυφτεί μέσα σε έναν πίθο. Στην άλλη όψη (εικ. 10), ένας οπλίτης διαβάζει τους οiwonούς σε ήπαρ που κρατά ένα αγόρι. Αυτό το αγγείο ανήκε στις συλλογές του Πρίγκιπα Ναπολέοντα και του Ελβετού συλλέκτη James-Alexander de Pourtalès, πριν από την αγορά του από τον Ravestein. Ένα άλλο αγγείο γνωστής προέλευσης είναι ένας αττικός ερυθρόμορφος αμφορέας από τον Ζωγράφο του Συλέα (περ. 480–470 π.Χ.) (εικ. 8), στον οποίο απεικονίζεται μια γιγαντομαχία. Το βρήκαν οι Noël des Vergers και Alessandro François το 1857 κατά τη διάρκεια της ανασκαφής ενός περίφημου ετρουσκικού τάφου στη θέση Vulci, ο οποίος στη συνέχεια ονομάστηκε «τάφος François». Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό δείγμα της αγάπης των Ετρούσκων για τα ελληνικά αγγεία, τα οποία συχνά τοποθετούσαν μέσα στους τάφους τους. Τέλος, θα ήθελα να επισημάνω εδώ τον χρυσό διάκοσμο μιας λαβής ριπιδίου (εικ. 11). Η λαβή είναι κατασκευασμένη από λεπτό χρυσό δίκτυο με πρόσθετα διακοσμητικά φύλλα και προσωπεία. Τμήματα των πτερών, πιθανώς από πτέρωμα παγωνιού, λέγεται ότι βρέθηκαν μαζί με τη λαβή.

Τα τελευταία σημαντικά αποκτήματα του 19ου αιώνα ανήκαν σε άλλη μία περίφημη συλλογή, εκείνη του Alphonse van Branteghem (1844–1911). Αυτός ο Βέλγος μηχανικός εργαζόταν επί πολλά χρόνια στην εταιρεία Borax Company Limited, η οποία εκμεταλλευόταν ορυχεία βορικού νατρίου στην Τουρκία. Κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του έζησε τόσο στην Τουρκία όσο και στο Λονδίνο, για μεγάλο

11

06

Κορινθιακό αγγείο για φάρσες (trick vase) σε σχήμα αμφορέα (περ. 550 π.Χ.). Κωμαστές σε χορό.

07

Ακτινογραφία του κορινθιακού αγγείου για φάρσες (trick vase) όπου διακρίνεται το εσωτερικό τοίχωμα.

08

Αττικός οξυπύθμενος αμφορέας του Ζωγράφου του Συλέα (περ. 480–470 π.Χ.) που βρέθηκε στον «τάφο François» στο Vulci. Γιγαντομαχία.

09

Αττικός αμφορέας από τον Ζωγράφο του Αντιμένη (περ. 510–500 π.Χ.). Ο Ηρακλής παραδίδει τον Ερυμάνθιο Κάπρο στον Ευρυσθέα.

10

Πίσω όψη του αμφορέα του Ζωγράφου του Αντιμένη: οπλίτης διαβάζει τους οiwonούς σε ήπαρ που κρατά ένα αγόρι.

11

Χρυσός διάκοσμος λαβής ριπιδίου, που βρέθηκε κοντά στο Σαλέρνο. Κατωιταλιώτικης παραγωγής, 3ος αι. π.Χ.

12α-γ

Πήλινα ειδώλια Ερώτων, τα οποία λέγεται ότι προέρχονται όλα από τον ίδιο τάφο στην Τανάγρα (περ. 250–200 π.Χ.)

13

Πήλινο ειδώλιο γκροτέσκας ανθρωπίνης μορφής, παραγωγή εργαστηρίου της Σμύρνης. Ρωμαϊκή περίοδος (·).

14

Αττική κύλικα από το εργαστήριο του Σωτάδη (περ. 460 π.Χ.), στην οποία απεικονίζεται μητέρα με το μωρό της.

15

Αττική κύλικα από το εργαστήριο του Σωτάδη, υπογεγραμμένη από τον κεραμέα Ηγησίβουλο (περ. 460 π.Χ.). Γυναίκα παίζει με σβούρα.

16

Αττική κύλικα του Ονήσιμου (περ. 490 π.Χ.). Δούλη μεταφέρει ζεστό νερό και ενδύματα.

χρονικό διάστημα, και αργότερα στο Παρίσι. Άρχισε να συλλέγει αντικείμενα το 1884, αρχικά πήλινα ειδώλια και στη συνέχεια αγγεία. Σε αυτή την περίοδο γνώρισε και συνδέθηκε φιλικά με τον Wilhelm Fröhner, ο οποίος πιθανώς του μετέδωσε και καλλιέργησε το ενδιαφέρον του για τις επιγραφές σε αγγεία. Η συλλογή του παρουσιάστηκε στο Burlington Fine Arts Club το 1888. Το 1892, όταν η εταιρεία Borax Company χρεοκόπησε, ο van Branteghem πούλησε τη συλλογή του. Υπήρξαν συνομιλίες για ενδεχόμενη αγορά ολόκληρης της συλλογής από το βελγικό κράτος, αλλά δυστυχώς αυτό το σχέδιο δεν ευοδώθηκε. Αν και πολλά από τα πήλινα αντικείμενα της συλλογής του ήταν πλαστά, η ποιότητα των αγγείων ήταν εξαιρετική. Πολλά από τα πιο γνωστά είχαν βρεθεί στην Ελλάδα από όπου τα είχαν εξαγάγει Έλληνες έμποροι, όπως οι Ιωάννης Παύλος Λάμπρος και Αθανάσιος Ρουσόπουλος. Ο Λάμπρος, για παράδειγμα, του πούλησε τα δέκα περίφημα αγγεία από τον λεγόμενο τάφο του Σωτάδη (περ. 460 π.Χ.), που ήρθε στο φως στην Αθήνα το 1890. Ο van Branteghem σκόπιμα τα αγόρασε σε επιμέρους θραύσματα ώστε να τα συγκολλήσει ένας συντηρητής της προτίμησής του, ο Talbot Ready από το Βρετανικό Μουσείο. Δυστυχώς, αυτό το εξαιρετικό σύνολο αγγείων διασκορπίστηκε κατά την πώληση. Δύο κύλικες παρέμειναν στις Βρυξέλλες: η μία φέρει παράσταση μητέρας με το μωρό της καθισμένο στο καρεκλάκι του (εικ. 14)· στην άλλη παριστάνεται μία γυναίκα που παίζει με σβούρα (εικ. 15). Όπως και οι άλλες κύλικες από τον ίδιο τάφο, είναι εξαιρετικά λεπτότεχνες και τα χρώματά τους —μελανό, ερυθρό και λευκό— διαφέρουν αλλά λειτουργούν συμπληρωματικά. Ένα άλλο περίφημο αγγείο, μία αττική ερυθρόμορφη κύλικα αγγειογραφημένη από τον Ονήσιμο (περ. 490 π.Χ.) παριστάνει μία γυμνή νεαρή δούλη, με κοντή κόμη, που μεταφέρει ένα σκεύος με ζεστό νερό και ενδύματα ετοιμάζοντας το λουτρό (εικ. 16). Μεταξύ των πήλινων ειδωλίων που αγόρασε το μουσείο πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία σε τρεις μικροσκοπικούς φτερωτούς Έρωτες (εικ. 12α–γ) που λέγεται ότι προέρχονται από τον ίδιο τάφο στην Τανάγρα (περ. 250–200 π.Χ.), καθώς και στο, πιθανώς ρωμαϊκό, ειδώλιο γκροτέσκου δούλου που μεταφέρει μικρό σάκο (εικ. 13). Πολλά άλλα αντικείμενα δεν αποκτήθηκαν απευθείας κατά την πώληση της συλλογής αλλά αγοράστηκαν από το μουσείο σε μεταγενέστερο χρόνο.

Ο 20ός αιώνας

Το 1898 ο Eugène van Overloop (1847–1926) έγινε Διευθυντής του μουσείου, θέση που διατήρησε ως τη συνταξιοδότησή του το 1925. Με νομικές σπουδές, στόχευσε στον εκσυγχρονισμό του μουσείου και στη μετατροπή του σε επιστημονικό

14

12β

12γ

12α

13

15

16

17

17
Χάλκινο άγαλμα του αυτοκράτορα Σεπτίμιου Σεβήρου (2ος–3ος αι. μ.Χ.). Βρέθηκε στη Ρώμη και παλαιότερα ανήκε στη Συλλογή Λέον Somzée.

18
Απουλιανός κρατήρας που αποδίδεται στον Ζωγράφο της Γέννησης του Διονύσου (περ. 400–390 π.Χ.). Ήρθε στο φως κοντά στο Μπάρι το 1813. Λεπτομέρεια αυτού του αγγείου χρησιμοποίησε ο ζωγράφος Ingres σε έναν από τους πίνακές του.

19
Κορινθιακή όλη με τον Αχιλλέα να θρηνεί για τον νεκρό Πάτροκλο (περ. 575–550 π.Χ.). Όλα τα ονόματα είναι γραμμένα κοντά στις μορφές.

18

19

20
Αρυβαλλοειδής λήκυθος λευκού βάθους, με παράσταση Νίκης (περ. 440–430 π.Χ.). Αποδίδεται στην τεχνοτροπία του Ζωγράφου του Αχιλλέα.

21
Αττική αρυβαλλοειδής λήκυθος με επίθετη ανάγλυφη διακόσμηση (περ. 390–370 π.Χ.). Συνδέεται με το εργαστήριο του κεραμέα Ξενοφάντου.

22
Υδρία τύπου Χάντρα που βρέθηκε στην Αρσινόη (Μάριον) της Κύπρου (περ. 250–220 π.Χ.). Επιγραφή σε κυπροσυλλαβική γραφή πάνω από τη δεξιά λαβή.

23
Αττικό πήλινο ειδώλιο ξαπλωμένης εταίρας (περ. 510–500 π.Χ.).

20

21

22

23

24α

24β

25

26

27

28

ίδρυμα. Για να το επιτύχει αυτό, προσέλαβε επιμελητές για τους διάφορους τομείς του μουσείου. Τους ανέθεσε το καθήκον να προωθήσουν τις συλλογές, γράφοντας επεξηγηματικές πινακίδες και οδηγούς, καθώς και συντάσσοντας επιστημονικούς καταλόγους.

Ο Franz Cumont (1868–1947), ο επιστήμονας τον οποίο επέλεξε ως επιμελητή της Ελληνικής και της Ρωμαϊκής Συλλογής, ήταν ένας από τους εξέχοντες Βέλγους ερευνητές στον χώρο, λέκτορας στο Πανεπιστήμιο της Γάνδης και γνωστός για το έργο του στον τομέα της ρωμαϊκής θρησκείας. Πριν ακόμα ενταχθεί στο μουσείο το 1899, είχε δημοσιεύσει έναν κατάλογο των αρχαίων γλυπτών και επιγραφών της συλλογής. Έναν χρόνο αργότερα, ο Jean De Mot έγινε βοηθός του. Το 1912 ο Cumont παραιτήθηκε από όλες τις θέσεις του στο Βέλγιο, όταν ο Υπουργός Επιστήμης και Τεχνών αρνήθηκε να τον διορίσει καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Γάνδης. Από τότε και στο εξής, μοίραζε τον χρόνο του μεταξύ Ρώμης και Παρισιού αλλά διατήρησε τις επαφές του με τους συναδέλφους του στο μουσείο, χρησιμοποιώντας το δίκτυο γνωριμιών του για να προτείνει αγορές αντικειμένων.

Κατά τη διάρκεια της θητείας του ως επιμελητή, ο Cumont επέβλεψε τη μεταφορά της συλλογής αρχαιοτήτων, η οποία υλοποιήθηκε κυρίως από τον Jean De Mot κι έτσι το 1905 εγκαινιάστηκε το πρόσφατα ανακαινισμένο Περίπτερο Αρχαιοτήτων. Τόσο ο Cumont όσο και ο van Overloop αξιοποίησαν τις γνωριμίες τους για να βρουν χρηματοδότες που θα ενίσχυαν τον χαμηλό προϋπολογισμό του μουσείου για αγορές εκθεμάτων. Αυτό αποδείχτηκε ιδιαίτερα σημαντικό όταν η Συλλογή Somzée διατέθηκε προς πώληση το 1901. Ο Léon Somzée (1837–1901), μηχανικός στο επάγγελμα, ανακάλυψε την τέχνη όταν εργαζόταν στη Ρώμη. Άρχισε να συλλέγει, κυρίως αγοράζοντας ρωμαϊκά γλυπτά από ξεπεσμένες οικογένειες της ιταλικής αριστοκρατίας (εικ. 17). Προς το τέλος της ζωής του, αγόραζε και αρχαιοελληνικά αγγεία, κυρίως κατά τις πωλήσεις των Συλλογών των van Branteghem (1892) και Tyszkiewicz (1894). Ο κόμης Tyszkiewicz έζησε πολλά χρόνια στη Ρώμη, όπου απέκτησε μια εκτεταμένη και εξαιρετικά γνωστή συλλογή αρχαιοτήτων. Το 1901 ο Somzée πούλησε μέρος της συλλογής του και οι κληρονόμοι του πούλησαν και την υπόλοιπη το 1904 και το 1907. Ο Cumont και ο van Overloop εστίασαν τις προσπάθειές τους στον εντοπισμό ευεργετών που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην απόκτηση των (πανάκριβων) γλυπτών από τη συλλογή: οι αγορές αυτές συνιστούν σήμερα τον πυρήνα της Συλλογής Ρωμαϊκής Γλυπτικής. Ωστόσο, αγοράστηκαν και αρχαιοελληνικά αγγεία.

Ένας μεγάλος απουλιανός κρατήρας (περ. 400–390 π.Χ.) (εικ. 18) αγοράστηκε από τον Auguste Beernaert, δικηγόρο και πολιτικό πρόσωπο, κάτοχο του Βραβείου Νομπέλ της Ειρήνης το 1909. Στη συνέχεια τον δώρισε στο μουσείο. Αυτό το αντικείμενο αποκαλύφθηκε το 1813 σε έδαφος της ιδιοκτησίας του Πρίγκιπα della Torrella κοντά στο Μπάρι της Ιταλίας. Ο James Millingen δημοσίευσε σχέδια των παραστάσεων του αγγείου το 1813. Ο Γάλλος ζωγράφος Jean-Auguste-Dominique Ingres φιλοτέχνησε ένα αντίγραφο τους και αργότερα συμπεριέλαβε μία λεπτομέρεια σε έναν από τους πίνακές του. Μεταξύ των αντικειμένων του van Branteghem που αποκτήθηκαν κατά την πώληση της Συλλογής Somzée, κάποια ξεχωρίζουν, όπως η κορινθιακή όλπη όπου παριστάνεται ο Αχιλλέας να θρηνεί για τον θάνατο του Πατρόκλου (περ. 575–550 π.Χ.) (εικ. 19), η αττική λευκή αρυβαλλοειδής λήκυθος με καθήμενη Νίκη σε στάση περισυλλογής (εικ. 20) ή η υδρία τύπου Χάντρα, προϊόν της κεντρικής Κρήτης, η οποία βρέθηκε σε τάφο στην Αρσινόη (Μάριον) της Κύπρου (εικ. 22). Η τελευταία φέρει χαραγμένη πάνω από τη δεξιά της λαβή την επιγραφή ΤΙΜΟΚΛΗΣ, πιθανώς το όνομα του νεκρού. Άλλα εξαισια αντικείμενα αποκτήθηκαν από τη Συλλογή Tyszkiewicz, όπως δύο αρυβαλλοειδείς λήκυθοι με επίθετη διακόσμηση (περ. 390–370 π.Χ.), οι οποίες κάποτε έφεραν γραπτό διάκοσμο με έντονα χρώματα (εικ. 21). Η ιστορία άλλων αντικειμένων παραμένει άγνωστη· ίσως αυτά αποκτήθηκαν απευθείας από εμπόρους. Μια τέτοια περίπτωση είναι ένα σπάνιο αρχαϊκό ειδώλιο (περ. 510–500 π.Χ.) που παριστάνει ξαπλωμένη εταίρα (εικ. 23), η οποία φορά μόνο τα σανδάλια της, ένα περιδέραιο (μη ορατό πλέον) και ένα διάδημα. Τρεις επιτύμβιες πλάκες (περ. 540–530

29

24α–β

Επιτύμβια πλάκα όπου απεικονίζονται γυναίκες θρηνωδοί γύρω από νεκρική κλίνη (περ. 540–530 π.Χ.) και αναπαράσταση της πλάκας με την αρχική της πολυχρωμία.

25

Χρυσό μυκηναϊκό κύπελλο με παράσταση λιονταριού που κυνηγά αρσενικό ελάφι (περ. 1500–1400 π.Χ.).

26

Αττικό γεωμετρικό αγγείο οينوποσίας (περ. 735–700 π.Χ.).

27

Πρόχους του Ρυθμού των Αιγάρων, προϊόν της Μιλήτου (περ. 620–610 π.Χ.). Αποδίδεται στον Ζωγράφο της Βοστώνης.

28

Μαρμάρινο νεολιθικό ειδώλιο καθήμενης γυναικείας μορφής, 4η χιλιετία π.Χ.

29

Φτερωτός Έρως, πήλινο ειδώλιο από τη Μύρινα (2ος αι. π.Χ.).

30
Μαρμάρινη
προσωπογραφία
Πτολεμαίου, πιθανώς
του Πτολεμαίου Α΄
του Σωτήρος
(αρχές 3ου αι. π.Χ.).

31
Το μεγάλο ψηφιδωτό
με θρησκευτική σκηνή
από την Απάμεια
(περ. 500–530 μ.Χ.).

30

π.Χ.), που αγοράστηκαν από τη Συλλογή Somzée, αποκαταστάθηκαν πρόσφατα και αποκάλυψαν το σχέδιο και τα χρώματά τους καθώς και τμήματα μίας επιπλέον, τέταρτης πλάκας. Στην κεντρική παριστάνονται γυναίκες και νεαρά κορίτσια να θρηνούν, τραβώντας τα μαλλιά τους, γύρω από τον νεκρό νεαρό άνδρα που κείται σε νεκρική κλίνη (εικ. 24α–β).

Ο Franz Cumont είχε και ο ίδιος ατομική περιουσία την οποία χρησιμοποίησε για να αγοράσει αντικείμενα για το μουσείο. Το 1900 ταξίδευε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία όταν έφτασε στη Σμύρνη, όπου αποκλεισμένος λόγω μιας επιδημίας έμαθε για μία σημαντική συλλογή πήλινων αντικειμένων. Τα 885 αντικείμενα ήταν ό,τι απέμεινε από την αξιολογή και εξαιρετική συλλογή πήλινων που είχε αποκτήσει ο Ιωάννης Μισθός. Ο Μισθός δώρισε τα μεγαλύτερα και πιο εντυπωσιακά αντικείμενα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας, όπου συνιστούν τον πυρήνα της συλλογής πήλινων ειδωλίων. Μετά τον θάνατό του, η υπόλοιπη συλλογή κατασχέθηκε από την Οθωμανική Τράπεζα και τέθηκε προς πώληση. Ο Cumont την αγόρασε και στη συνέχεια τη δώρισε στο Μουσείο των Βρυξελλών. Περιλαμβάνει πολλά ενδιαφέροντα αντικείμενα, όπως έναν φτερωτό Έρωτα από τη Μύρινα (2ος αι. π.Χ., εικ. 29).

Ο Jean De Mot, ο βοηθός του Cumont, ξεκίνησε τη σταδιοδρομία του στο μουσείο περνώντας δύο χρόνια στην Ελλάδα, ως ένας από τους πρώτους Βέλγους-μέλη της Γαλλικής Σχολής Αθηνών. Στο διάστημα αυτό ταξίδεψε σε ολόκληρη τη χώρα και αγόρασε πολλά ενδιαφέροντα αγγεία και αντικείμενα. Δυστυχώς, αυτά τα αντικείμενα υψηλής αρχαιολογικής και ιστορικής αξίας —π.χ. μερικά από τα πρώτα γεωμετρικά (εικ. 26) και βοιωτικά αγγεία που εντάχθηκαν στη συλλογή— δεν εκτιμήθηκαν δεόντως από την Επιτροπή Εξαγορών, η οποία εξέφρασε έντονες επικρίσεις σχετικά με τα χρηματικά ποσά που δαπανήθηκαν για τέτοιες «φρικαλεότητες». Ο De Mot εξαιτίας αυτού του γεγονότος διατήρησε μια πικρία για το υπόλοιπο της ζωής του. Επιστρέφοντας, επιμελήθηκε τη νέα έκθεση της συλλογής, όπως προαναφέρθηκε. Στη συνέχεια ο Eugène van Overloop τού ζήτησε να δημοσιεύσει τη συλλογή των αρχαιοελληνικών αγγείων, ένα εγχείρημα για το οποίο εργάστηκε αλλά δεν το ολοκλήρωσε ποτέ, μία αποτυχία που ενόχλησε ιδιαίτερα τον διευθυντή. Ο De Mot ξεκίνησε το σημαντικό έργο της προσπάθειας πλήρωσης των κενών στη συλλογή, αγοράζοντας, για παράδειγμα, μία πρόχου του Ρυθμού των Αιγώνων (περ. 620–610 π.Χ., εικ. 27) για να συμπληρώσει το μικρό σύνολο αντικειμένων, με προέλευση την Ιωνία, στο μουσείο. Το 1914, με το ξέσπα-

31

32

σμα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, κατετάγη και σκοτώθηκε στο Passchendaele στις 5 Οκτωβρίου 1918.

Αντικαταστάθηκε από τον Fernand Mayence (1879–1959) ο οποίος, ως Βέλγος και μέλος της Γαλλικής Σχολής Αθηνών το 1904–1907, ανέσκαψε στη Δήλο. Όπως και ο Cumont, δίδασκε στο πανεπιστήμιο, σε αυτή την περίπτωση στο Καθολικό Πανεπιστήμιο της Λουβαίνης, και υπηρέτησε ως επιμελητής ελληνικών και ρωμαϊκών συλλογών από το 1920 ως το 1944. Ανέλαβε τη συνέχιση της δημοσίευσης των αρχαιοελληνικών αγγείων που είχε ξεκινήσει ο De Mot και, το 1926, δημοσίευσε τον πρώτο βελγικό τόμο του *Corpus Vasorum Antiquorum*. Αυτό το τεράστιο, σε εξέλιξη ακόμα, εγχείρημα εγκαινίασε ο Edmond Pottier, από το Λούβρο. Ο ίδιος ανέπτυξε αυτό το διεθνές εγχείρημα, το οποίο αρχικά επικεντρώθηκε στη Γαλλία, το Βέλγιο, τη Δανία, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ιταλία και την Ολλανδία, αλλά σύντομα συμπεριέλαβε και άλλες χώρες, υπό την αιγίδα της νεοϊδρυθείσας (1919) Union Académique Internationale.

Ο Mayence αγόρασε πολλά αντικείμενα για τη συλλογή, από τα οποία ξεχωρίζουν δύο. Το 1921, ο Franz Cumont, ο οποίος διατηρούσε επαφή με τους διαδόχους του στο μουσείο, ενημέρωσε τον Mayence ότι είχε δει ένα χρυσό μυκηναϊκό κύπελλο σε έναν έμπορο στο Παρίσι (εικ. 25). Φοβούμενοι ότι επρόκειτο για πλαστό αντικείμενο, τόσο ο Cumont όσο και ο Mayence συμβουλευτήκαν πολλούς σχετικούς ειδικούς, μεταξύ άλλων τον Sir Arthur Evans, τον περίφημο ανασκαφέα της Κνωσού, ο οποίος απεφάνθη ότι είναι αυθεντικό. Τελικά αγοράστηκε από το μουσείο, αλλά ο χωρικός που το είχε εντοπίσει στη συνέχεια βρήκε ένα τμήμα της ταινιωτής λαβής το οποίο πούλησε στο μουσείο, αν και κράτησε ένα ακόμα τμήμα της για να φτιάξει ένα δαχτυλίδι για την κόρη του. Το δεύτερο εξαιρετικό αντικείμενο αποκτήθηκε το 1929, όταν ο Mayence αγόρασε από τον Παρισινό έμπορο Σεγρεδάκη ένα μοναδικό νεολιθικό μαρμάρινο γλυπτό (εικ. 28). Μόλις δώδεκα παρόμοια ειδώλια είναι γνωστά και το συγκεκριμένο που παριστάνει καθημένη μορφή είναι από τα καλύτερα σωζόμενα.

Από το 1928 και εξής ο Mayence ήταν απασχολημένος και με κάτι άλλο. Η θέση Απάμεια στη Συρία εντοπίστηκε από τον Franz Cumont κατά τη διάρκεια των περιπηγήσεών του. Ο ίδιος ενθάρρυνε το Βέλγιο να διοργανώσει ανασκαφές στη θέση και πίεσε ώστε ο Mayence να οριστεί διευθυντής των ανασκαφών. Το 1928 ο Mayence πήγε για πρώτη φορά στην Απάμεια για να πραγματοποιήσει μία διερευνητική αποστολή. Οι ανασκαφές ξεκίνησαν το 1930 και ο ίδιος τις διηύθυνε ως το 1937, σε στενή συνεργασία με τον αρχιτέκτονα Henri Lacoste. Η σύμβαση που υπεγράφη με τη συριακή κυβέρνηση συμπεριλάμβανε την κατανομή των ευρημάτων μεταξύ Βελγίου και Συρίας. Ο Mayence μετέφερε στο Βέλγιο κυρίως ψηφιδωτά (εικ. 31), μερικά γλυπτά και στήλες από ασβεστόλιθο, καθώς και το περιεχόμενο λίγων τάφων. Από το 1931 και εξής, ο ίδιος διοργάνωσε εκτεταμένες εργασίες δημιουργίας αντιγράφων των σημαντικών αρχιτεκτονικών καταλοίπων επί τόπου στον αρχαιολογικό χώρο.

Προκειμένου να παρουσιάσει στο κοινό αυτά τα εντυπωσιακά ευρήματα, ο Mayence αναδιοργάνωσε πλήρως την παρουσίαση των αρχαιοτήτων στο μουσείο. Αφιέρωσε το Περίπτερο Αρχαιοτήτων στην Απάμεια: μια γύψινη αναπαράσταση της στοάς της κεντρικής οδού της πόλης, που κατασκευάστηκε από τα εκμαγεία τα οποία είχε φέρει από τη Συρία, παρείχε ένα εντυπωσιακό σκηνικό για την έκθεση αντικειμένων από την ίδια θέση. Αυτή η νέα παρουσίαση εγκαινιάστηκε το 1933. Η υπόλοιπη συλλογή αρχαιοτήτων μεταφέρθηκε σε παρακείμενους εκθεσιακούς χώρους, έξω ακριβώς από το Περίπτερο.

Το 1929 η Violette Verhoogen (1898–2001) προσελήφθη ως βοηθός του Mayence. Είχε σπουδάσει στις Βρυξέλλες και συνέχισε την εκπαίδευσή της στην Αθήνα, στην Αμερικανική Σχολή, και στην Οξφόρδη. Διαδέχθηκε τον Mayence όταν εκείνος συνταξιοδοτήθηκε το 1944. Στο μουσείο, η Verhoogen ασχολήθηκε με τη δημοσίευση της συλλογής αγγείων. Η ίδια και ο Mayence συνέγραψαν από κοινού δύο ακόμη τόμους του *Corpus Vasorum Antiquorum* (το 1937 και το 1949). Στους τρεις τόμους του, δημοσιεύτηκαν συνολικά πάνω από 4.000 αγγεία, χρονολογούμενα

32

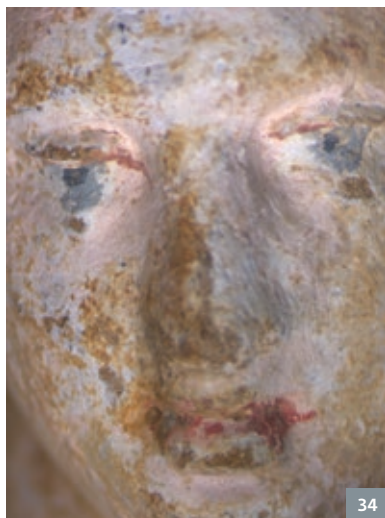
Το Περίπτερο Αρχαιοτήτων μετά τη φωτιά του 1946.

33

Ζεύγος χρυσών ενωτίων διακοσμημένων με κεφαλές λεοντόμορφων γρυπών (λέοντες με κέρατα γαζέλας), 3ος αι. π.Χ.

33

34

35

34

Λεπτομέρεια προσώπου πηλινού
ειδωλίου από την Τανάγρα
(περ. 330–200 π.Χ.).

35

Αττική πυξίδα με αβακωτό διάκοσμο
(περ. 500 π.Χ.).

36

Σκύφος κατασκευασμένος σε μήτρα,
διακοσμημένος με ένα πανομοιότυπο
μοτίβο με εκείνο της εικόνας 37
(περ. 200–150 π.Χ.). Εθνικό Αρχαιολογικό
Μουσείο, Αθήνα, Αρ. Κατ. Α23326
© ΥΠΠΟΑ / ΟΔΑΠ.

37

Σφραγίδα με παράσταση Αμαζόνας
που την τραβούν από το άλογό της
(περ. 200–150 π.Χ.). Το μοτίβο
χρησιμοποιούνταν στη διακόσμηση
μήτρας κατασκευής αγγείων πόσης.

από την Εποχή του Χαλκού ως την Ελληνιστική περίοδο, αρχαιοελληνικής, κατω-
ταλιώτικης και ετρουσκικής προέλευσης. Κατά τη διάρκεια της πολυετούς έρευνας
στο πλαίσιο αυτού του κολοσσίου εγχειρήματος, η Verhoogen αλληλογραφού-
σε τακτικά με τους σπουδαιότερους επιστήμονες της εποχής, όπως τον Sir John
Beazley, τον οποίο είχε γνωρίσει στην Οξφόρδη και ο οποίος ήξερε πολύ καλά τη
συλλογή των Βρυξελλών διότι οι γονείς του είχαν μετακομίσει στη συγκεκριμένη
πόλη όταν εκείνος ήταν ακόμα παιδί, τον Dietrich von Bothmer (Metropolitan
Museum of Art) και τον A.D. Trendall (Σίδνεϊ).

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η Violette Verhoogen έγινε μέ-
λος μιας αντιστασιακής ομάδας συλλογής πληροφοριών ονόματι «Clarence». Η
ίδια ήταν υπεύθυνη για κάθε πληροφορία που αφορούσε το σύστημα των σιδηρο-
δρόμων. Στο τέλος του πολέμου, παρασημοφορήθηκε από το Βέλγιο και τη Μεγά-
λη Βρετανία. Κατά τη διάρκεια του πολέμου το μουσείο ήταν κλειστό και τα αντι-
κείμενά του προστατευμένα: τα πιο πολύτιμα τοποθετήθηκαν σε υπόγεια κρύπτη
στην Εθνική Τράπεζα του Βελγίου (Banque nationale de Belgique), αλλά τα πε-
ρισσότερα φυλάχθηκαν σε κιβώτια στο υπόγειο του μουσείου. Στο πλαίσιο της
δραστηριότητάς της στην Αντίσταση, η Violette Verhoogen έκρυψε αντικείμενα
για λογαριασμό ιδιωτών συλλεκτών, κυρίως Εβραίων, μαζί με τα αντικείμενα του
μουσείου. Αυτή η δραστηριότητα, η οποία δεν έχει τεκμηριωθεί για ευνόητους λό-
γους, είναι γενικά γνωστή από δωρεές που πραγματοποιήθηκαν προς το μουσείο
μετά τον πόλεμο ως ένδειξη ευγνωμοσύνης για τις πράξεις της. Μεταξύ των κρυ-
μένων αντικειμένων, υπήρχαν δύο μεγάλες συλλογές οι οποίες εκτίθεντο στις αί-
θουσες τη δεκαετία του 1930: Αιγυπτιακές αρχαιότητες που ανήκαν στον έμπο-
ρο Maurice Nahman από το Κάιρο και αγγεία της Κάτω Ιταλίας από τη συλλογή
Λέο και Eugénie Errera. Οι απόγονοι του Nahman δώρισαν ένα αιγυπτιακό και
ένα αρχαιοελληνικό γλυπτό σε ένδειξη ευγνωμοσύνης. Το ελληνικό γλυπτό είναι
μία μαρμαρίνη προσωπογραφία ενός Πτολεμαίου, πιθανώς του βασιλιά Πτολε-
μαίου Α' του Σωτήρος (εικ. 30). Επίσης, η Verhoogen φρόντισε για την απόκρυ-
ψη της συλλογής αρχαίων κοσμημάτων της Claire Wertheim. Οι απόγονοι της
Wertheim δώρισαν ένα ζεύγος χρυσών ενωτίων (εικ. 33) σε ένδειξη ευγνωμοσύ-
νης όταν ανέκτησαν αυτά τα αντικείμενα μετά τον πόλεμο. Συνολικά 62 αντικεί-
μενα που φυλάχθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου παρέμειναν στα αζήτητα. Σε
αυτά έχει δοθεί ένας ειδικός αριθμός ευρετηρίου ώστε να ξεχωρίζουν από τα υπό-
λοιπα αντικείμενα της συλλογής.

Αμέσως μετά τον πόλεμο, τον Φεβρουάριο του 1946, το Περίπτερο Αρχαιοτή-
των κάπκε ολοσχερώς (εικ. 32). Αν και πολλά γλυπτά από αβεσστόλιθο, προερχό-
μενα από την Απάμεια, υπέστησαν φθορές ή καταστράφηκαν εντελώς, η υπόλοι-
πη συλλογή, την οποία ο Mayence είχε απομακρύνει από το συγκεκριμένο τμήμα
του κτιρίου, δεν επλήγη. Το πρόγραμμα ανοικοδόμησης της πτέρυγας των Αρχαι-
οτήτων περιλάμβανε την ανακατασκευή της στοάς της Απάμειας δεδομένου ότι
εκείνη της δεκαετίας του 1930 είχε καταστραφεί. Ήταν μια μακρόχρονη και σύν-
θετη διαδικασία και η νέα πτέρυγα εγκαινιάστηκε τελικά το 1965, αμέσως μετά
τη συνταξιοδότηση της Verhoogen. Στη θέση της τη διαδέχτηκε ο Jean-Charles
Balty, ειδικός στη ρωμαϊκή γλυπτική, ο οποίος συνέχισε την παράδοση όχι μόνο
ως διδάσκων στο πανεπιστήμιο και ως διευθυντής του Αρχαιοελληνικού και Ρω-
μαϊκού Τμήματος, αλλά και ως ανασκαφέας στην Απάμεια.

Ο 21ος αιώνας

Σήμερα το μουσείο εξακολουθεί να είναι δραστήριο σε όλους τους τομείς που ανέ-
πτυξε με την πάροδο των χρόνων. Αν και από τότε που ξέσπασε ο πόλεμος στη Συ-
ρία δεν διενεργούνται πλέον ανασκαφές στην Απάμεια, το μουσείο έχει ενεργό ρό-
λο στη διοίκηση της Βελγικής Σχολής Αθηνών μέσω του μητρικού ιδρύματος στο
Βέλγιο, του Κέντρου Αρχαιολογικής Έρευνας στην Ελλάδα (BCAOG/CBRAG).
Απόγονος του Εθνικού Κέντρου Ανασκαφών στο Εξωτερικό (που δημιουργήθη-
κε το 1965), το BCAOG/CBRAG ιδρύθηκε το 2003 με έδρα το Μουσείο και με τον
Επιμελητή Ελληνικών Αρχαιοτήτων μεταξύ των μελών της επιτροπής του.

36

37

Αν και οι αγορές αρχαιοτήτων έχουν μειωθεί τα τελευταία χρόνια λόγω της έλλειψης κεφαλαίων, πολλά ενδιαφέροντα αντικείμενα έχουν δωριστεί ή αγοραστεί με την πάροδο του χρόνου. Σε αυτά περιλαμβάνεται μία σπάνια αττική αβακωτή πυξίδα (περ. 500 π.Χ.) (εικ. 35) που φέρει στην επιφάνεια έδρασή της τη σφραγίδα των Ναπολιτάνων εμπόρων έργων τέχνης Gargiulo, De Crescenzo και Pacileo, οι οποίοι δραστηριοποιούνταν κατά το β' μισό του 19ου αιώνα.

Μια νέα τάση τα τελευταία χρόνια είναι η προσεκτικότερη εξέταση των τεχνικών κατασκευής των αντικειμένων καθώς και της ιστορίας τους και των διαδοχικών επεμβάσεων συντήρησής τους. Οι αναλύσεις αυτές πραγματοποιούνται σε στενή συνεργασία με τους συντηρητές του μουσείου. Για παράδειγμα, όταν ένα πήλινο γυναικείο ειδώλιο από την Τανάγρα καθαρίστηκε και αποκαταστάθηκε, οι παρατηρήσεις υπό μεγεθυντικό διοφθαλμικό φακό αποκάλυψαν τις γραπτές λεπτομέρειες στο πρόσωπό της (εικ. 34) και τα, αόρατα σχεδόν, χρυσά ενώτια.

Σήμερα καταβάλλουμε προσπάθειες να επανεντάξουμε τα αντικείμενα στο αρχαίο τους πλαίσιο, να κατανοήσουμε τους τρόπους κατασκευής και χρήσης τους συγκρίνοντάς τα με άλλα σωζόμενα παραδείγματα σε όλο τον κόσμο. Αυτό καθίσταται δυνατό μέσω της στενής συνεργασίας με συναδέλφους σε άλλα μουσεία, όπως το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας, το Λούβρο ή το Ashmolean Museum στην Οξφόρδη. Για παράδειγμα, μια πήλινη σφραγίδα, σήμερα στις Βρυξέλλες, όπου απεικονίζεται μία Αμαζόνα την οποία ένας Έλληνας τραβά από το άλογό της (εικ. 37), χρησιμοποιήθηκε για τη διακόσμηση μήτρας κατασκευής ενός περίτεχνου σκύφου οينوποσίας. Ένας σκύφος που φέρει ακριβώς το ίδιο μοτίβο φυλάσσεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας και μας επιτρέπει να δούμε πώς μοιάζει αυτή η εικόνα στην πλευρά ενός αγγείου (εικ. 36).

Οι συνεργασίες αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές καθώς μας επιτρέπουν να μοιραζόμαστε πληροφορίες και νέες μεθόδους έρευνας. Επίσης, μας επιτρέπουν να αποκαταστήσουμε συλλογές ή ευρήματα ανασκαφών τα οποία διασκορπίστηκαν κατά τον 19ο και τον 20ό αιώνα, όπως η Συλλογή Μισθού ή ευρήματα από την Έγκωμη της Κύπρου ή τη Ναύκρατη της Αιγύπτου. Η ψηφιακή εποχή επιτρέπει την ψηφιακή αποκατάσταση αυτών των συνόλων.

Η παρουσίαση της ελληνικής συλλογής υπέστη μερική ανανέωση τα τελευταία χρόνια. Επιπλέον, έχει ήδη ξεκινήσει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα πλήρους ανανέωσης και ανακαίνισης του Μουσείου στο σύνολό του, το οποίο υποστηρίζεται πλήρως από τη σημερινή κυβέρνηση. Ευελπιστούμε σε λίγα χρόνια να είμαστε σε θέση να υποδεχτούμε το κοινό σε μια ολοκαίνουργια παρουσίαση αυτής της υπέροχης συλλογής.

Μετάφραση από τα αγγλικά: Βιολέττα Ζεύκν

** Τα πνευματικά δικαιώματα όλων των εικόνων πλν της εικ. 36 ανήκουν στο
© Royal Museums of Art and History.*

Βιβλιογραφία

- Kurtz D.C. / Tsingarida A. (επιμ.), *Appropriating Antiquity — Saisir l'Antique. Collections et collectionneurs d'antiques en Belgique et en Grande-Bretagne au XIXe siècle*, Brussels 2002.
- Mayence F. / Verhoogen V., *Historique des Collections, Corpus Vasorum Antiquorum Belgique III. Bruxelles, Musées royaux d'Art et d'Histoire*, Bruxelles 1949.
- Tsingarida A. / Verbanck-Piérard A. (επιμ.), *L'antiquité au service de la modernité? La réception de l'antiquité classique en Belgique au XIXe siècle*, Brussels 2008.